

KVALITETSNORM FOR VILLAKSEN

Vel gjennomført kvalitetsnorm for villaksen skal sikre en gytebestand nær det maksimale for det aktuelle vassdraget. Reproduksjonen skal sikre en vekst i bestanden tross det årlige uttaket. Det kreves dermed en kontinuerlig registrering av oppgang og uttak fra sesongstart for å sikre et tilstrekkelig antall gyter samt passende uttak. Det er også viktig at en med rimelig sikkerhet kan regne med at gyterne vil avlevere levedyktig avkom samt ha energi nok til å kunne overleve for så å komme igjen for ny gyting. Ut fra dette vil «fang- og slippfiske» være uakseptabelt.

For elvene i Finnmark hvor gytingen er noe tidligere enn ellers i landet, er det nødvendig å stoppe laksesesongen senest 1.august. Dette for å sikre gyterne mot menneskeskapt stress, men også fordi kvaliteten på fisken er svakere. Registreringen av oppgått fisk, samt hvor fisken plasserer seg i vassdraget, vil være kostnadskrevende. Videre vil det kreves et meget sterkt vakthold etter sesongslutt. Siden det hevdes at fisk tilhørende elva vandrer til et bestemt sted i elva, kan det også tenkes at deler av elva må stenges for fiske tidligere enn ved andre fiskeplasser.

BAKGRUNN FOR ARBEIDET MED KVALITETSNORMEN

Noen kommentarer

1.1

-Norge har et internasjonalt ansvar for villaksen- Med den forvaltning som praktiseres i dag med et utstrakt fiske i elvene med lang sesong og minimal døgnfredning, mens fiske i sjøen som med faststående redskaper aldri har truet laksebestanden har blitt innskrenket utfra heller tvilsomme argumenter(blanda bestander) i tilfeldig valgte områder til under «smertegrensen», synes det å være en heller merkelig måte å respondere på dette ansvaret.

1.2

Det er en beklagelse at m.dept har ansvar for villaksforvaltningen. Sjølaksefisket burde tilhøre fisk-/kystdept, mens elvefisket til miljø-, mat-/landbr.dept. Rollen til m.dept kunne være som meddeltager/miljøkontroll-/drøftingspartner. M.dept har vist dårlige takter tidligere bl.a ved brudd med Sametinget, men også med feilaktige/ulogiske uttalelser som forteller om manglende kunnskaper, men som blir «sannhet» siden utsagnet kommer fra «høyere» hold.

1.3

Innstrammingene 2009 til 2010 må ha blitt innført i elvene siden gytebestandsmålene ble oppfylt jamnt over, eller er disse målene nokså tøyelige. Hvilken uhildet organisasjon gjennomfører disse målingene? «Jo flere fisk som kommer opp i elva, dess større blir gytebestanden». Dette kan stemme hvis uttaket ikke øker. I Finnmark ble det vel bare innstramminger i sjøen, og derav kan en ikke slutte noe om gytebestandsmåla. Siden dette er skrevet i forbindelse med innsig av laks til Norge, er det uklart hva en egentlig mener. Det ble uttalt for noe tid tilbake- «villaksen er på et historisk lavmål, og det skyldes rømt oppdrettslaks og lakselus». Dette er en ulogisk og selvfølgelig gal påstand.

Hadde det kommet fra en biolog(forsker), ville det være nødvendig for denne med et grunnleggende kurs i matematikk. Kanskje er slik kunnskap en mangelvare i flere naturvitenskapelige forskergrupper.

Lakseparasitten gyro.sal. har nok blitt tilført en rekke vassdrag i Norge via sportsfiskeutstyr. Rensing av disse vassdrag har medført utrydding av alt liv i elva, og dermed har 4-6 årganger av laks fra dette vassdaget gått tapt.

«Laksefisket er en vesentlig påvirkningsfaktor for villaksen, og pga vedvarende bestandsnedgang har fisket blitt betydelig innskrenket-» . Innskrenkningene myndighetene har gjort i Finnmark, har i vesentlig grad gått ut over sjølaksefisket, mens elvefisket har fortsatt upåvirket eller kanskje til og med økt. Det er dermed fullt forståelig at disse myndigheter har mistet all troverdighet hos sjølaksefiskerne i lakseforvaltningen . Denne mistilliten vil nok bli forbundet med disse myndigheter fremover. Det er derfor absolutt påkrevet med endring i forvaltningen av villaksen. Uten at det skal bli et folkekrav fra Finnmark om forvaltningsendring, burde nåværende myndigheter innse alvoret i saken og dermed selv antyde/åpne for forandringer her.

1.5

Laksefisket i elvene i Finnmark har vel aldri vært mer intenst enn nå. Ved sesongslutt er en usikker på hvor mange eventuelle gytere som er igjen i elva. Om gytebestandsmålet er oppnådd er dermed et lotteri. Siden en sjelden hører at dette målet ikke er nådd, kan det synes som begrepet er foranderlig/flytende. Det en risikerer her er at elva beskattes for hardt til at bestanden skal kunne vokse. Å hevde at gytebestandsmålet ikke er oppnådd, vil muligens føre til innskrenkninger i turistfisket, og dermed føre til store inntektstap for elveeierne. Dette er lite ønskelig..(?)

2.

Kvalitetsnormen foreslås benyttet til å klassifisere bestandenes kvalitet, mens klassifiseringssystemet for påvirkninger skal være til hjelp for..... Dette oppfattes som lite tilgjengelig for oss, og vi vil tro det gir direktoratet en rekke muligheter til å styre tiltak angående villaksen til fordel for noen og til tap for andre.

3.

-høstingsfaktor basert på politiske målsettinger vedrørende interessene til rettighetshavere, fritidsfiskere og lokale ringvirkninger av laksefisket.. Slik det forvaltes i dag, har en tatt lite hensyn til de kanskje små, men livsviktige ringvirkninger laksefisket gir i småsamfunn i Finnmark og dermed bidrar til fortsatt bosetting.

-deptets kvalitetsnorm baseres på a)genetisk integritet og b)gytebestandsmål og høstingspotensiale

a) Da laksestammene krysser hverandre(fra «tidens morgen»), synes det noe merkelig å snakke om genetisk integritet. Genetisk integritet(selvstendighet) vil selvsagt også «utvaskes» ved kryssing med rømt oppdrettslaks. I slike tilfeller vil det vel da settes i gang total oppfisking av all gytefisk? Noe innblanding av oppdrettsfisk i første eller senere generasjoner kan nok ikke unngås. Hvordan kan en avgjøre med rimelig sikkerhet at den genetiske integriteten er god eller dårlig i et vassdrag i en gitt sesong?

b) Oppgangen/uttaket i elvene må overvåkes spesielt nøye nå. Da bestandene har vært i nedgang de senere år, vil det være nødvendig å prioritere gytebestanden opp mot det maksimale og begrense uttaket. Hele denne saken om kvalitetsnormen handler kun om elvefisket, så sjølaksefisket bør derfor tilbakeføres i alle fall til ordningen fra før 2008. Skal disse innskrenkningene fortsette for fisket i sjøen, kan en lett oppfatte arbeidet med kvalitetsnormen som nok et hinder for å opprettholde et sjølaksefiske. Det nevnes at en ikke har særlig kunnskap om laksen i sjøen, derfor må kvalitetsnormen iverksettes og videreføres med et sjølaksefiske i normal utfoldelse.

De to siste åra har det blitt drevet noe forskningsfangst av laks i sjøen. Ut fra resultatene her skulle laksens vandring langs kysten kartlegges. «Man finner gjerne det man leter etter, bare man leter godt»-, men slikt har lite med seriøs forskning å gjøre. Utøvere blir med på prosjektet, kanskje i første rekke fordi sesongen blir noenlunde normal og dermed kan gi større fangst. Lakseforskerne er mistenkelig raske til å trekke ut resultater fra sin forskning. Her kan nevnes 97% overlevelse etter og «slipp og fang»(Alta) og 82% nedgang i totalpopulasjonen(kilde ukjent)av villaks. Når en presenteres for slike «fakta», blir en igjen minnet om matematikkens fravær.

Det som skrives i dokumentet om kvalitetsnormen for villaksen angir noe uklart definert en rekke forhold som kan virke inn og dermed endre gjennomføringen av denne innen rimelig tid. Slike forhold vil muligens innvirke på sjølaksefiske i uheldig retning, og slike forhold har vi allerede hatt for mange av gjennom tidene. Hvis det er fagfolk(forskere) som skriver slike dokument lik dette om Kvalitetsnormen, så burde de vise faglig styrke ved å skrive så enkelt at berørte parter uten fagutdanning kan skjønne sakens innhold og konsekvenser. Dette er spesielt viktig når berørte parter skal produsere et høringskriv under tidspress, slik som i dette tilfelle.

Den frustrasjonen sjølaksefiskeren i Finnmark har blitt tilført, tar jeg med i avslutningen her.

Sjølaksefiskeren i Finnmark

Forvaltningen og uttaket(høstingen) av villaksen de siste år har ytterligere prioritert fisket i elvene. Fritids-/turistfiske har blitt gjort viktigere enn den etablerte laksenæringen i Finnmark fylke. Småsamfunn i distriktene har fått ytterlige innskrenkninger i dette fisket, og dermed bidratt til sentralisering ,- øde bygder og helseproblemer/ dårligere livskvalitet for berørte. Således gjelder ikke frasen-«å høste laksen i elva er samfunnsøkonomisk mest lønnsomt»- for Finnmark fylke. Forflytningen av fiske fra sjø til elv i dette fylket er å betrakte som et kynisk ran fra bestemmende myndigheter. Kanskje ønsker disse et fylke med bosetting i noen få sentra ellers øde, dermed vil området være ypperlig for spesielle til å oppleve tilnærmet uberørt natur. Det er nok ikke mange finnmarkinger som ønsker et slikt Finnmark. «Vi vet ikke vårt eget beste», hevder bestemmende myndigheter «der sør». Vi må styres, og det er til og med av personer som har liten eller ingen kunnskap om «folk og land» her nord.

Et sammendrag om laksefisket nå og i framtida – skrevet før kjennskap til kvalitetsnormen.

Skrevet for Finnmark Sjølaksefiskerforening som faktautsagn i plakatformat.

- resultat hhv. sjø-/elvefangst: 30%(ikke-gyter, god kvalitet)/70% (gyter, med synkende kvalitet)
- vedlikehold av laksepop. bekostes av havet- beskattes i elv hovedsakelig-uttak: produktiv fisk
- logisk konklusjon her er hovedbeskatning i sjø – politikernes samfunnsoppfatning? korrupsjon?
- sjølaksefiske(gammel, kulturbærende)næring - fortrenses av elvefiske(turistnæring og fritidssysse)
- politikernes oppfatning om samf.utvikl./samf.øk.- ei turistnæring får ødelegge ei etablert næring
- sjølaksefiske nedprioriteres, distrikter og småsamfunn fraflyttes – samfunnsøkonomisk tap
- kostnad ved folkeforflytning og øde småsamf. + inntekt ved turistnæring – negativt for samfunnet

LAKSEFISKET FRAMOVER

- sjølaksesesongens rettmessige plass blant smånæring - krokarn/kilenot 15.5 – 4.8 , 4dg/uke.
- krokarn/kilenot fisker på en tidev.strøm(12t/døgn) – elvefiske(24t/døgn) – gytebestanden trues?
- sjølaksefiske utsatt for værhindringer – ingen slik hindring ved elvefiske
- sjølaksefiskesesongen oppjusteres – elvelaksefiskesesongen nedjusteres betydelig
- sjølaksefiske(faststående redsk.) ekstremt passivt – elvefiske aktivt i et område med stor fisketetthet
- sjølaksefiske(kilenot/krokarn) har aldri vært noen trussel mot laksebestanden
- elvefiske beskatter kun produktive individ – dermed en trussel mot opprettholdelse av bestanden
- laks fisket i elv, innebærer den største skade for bestanden
- lik sesong krokarn/kilenot, krokarn i værharde strøk – mindre brukstapsrisiko, rekrutteringseffekt
- laksesesonglengde med rimelig inngangsbillett – attraktiv som binæring for rekrutter til fiskeriene
- sjølakse-/elvelaksefiske forskjellsbehandles i miljø/landbr.dept – forskjellig forvaltning nødvendig
- elvelaksefiske forblir i miljø/landbr.dept – sjølaksefiske til fiskeri-/kystdept.
- havforsk./fiskeridir.'s estimer utfra åpne data – Dirnats estimer utfra ukjente data(?)
- havforsk./fiskeridir mest troverdig – dermed dette sjølaksefiskets fagvitenskapelige organ
- forvaltningssplittelse mellom sjø-/elvelaksefiske positivt – likeverdig samarbeid for ei bærekraftig beskatning
- fiskar-/kystfiskarlag forventes positiv til slik forvaltning – sjølaksefiske er lik andre fiskerier
- havforsk./fiskeridir.'s forsk.data angir uttak – truende krise, gytebestanden må økes betydelig
- havforsk./fiskeridir.'s forsk.data basis i forhandl. i regionale fiskarlag/-foreninger og aktuelle org.
- omsetningen i sjølaksefiske innenfor samme organisasjoner som for andre fiskerier

Dette er en kort beskrivelse over situasjonen i sjø-og elvelaksefiske nå, samt framtidsvyer. Skal sjølaksefiske også være en realitet i framtida, er det nødvendig med adskilt forvaltning for sjø- og elvefiske.

Finnmark Sjølaksefiskerforening 27.2 2013